əmin oldum ki, Qaçaq Gülüsüm, sadəcə olaraq, qaçaq hərəkatının başçılarından biri deyil, xalq qəhrəmanıdır! 40 ilə qədər kişi qiyafəsində nər kişilərdən ibarət olan qaçaq dəstələrinə başçılıq edərək xalqının varlığını, əyilməzliyini sübut edən Qaçaq Gülüsüm Azərbaycan qadınlığının qəhrəmanlıq tarixinin ən parlaq səhifələrindən biridir, bizim şan-şöhrət tariximizdir!

Oxuculara onu da məlum etməyi özümə borc bilirəm ki, əsərin müəllifi Vilayəddin Quliyev Qaçaq Gülüsümün qardaşı nəvəsidir. Bu qiymətli əsəri qələmə aldığı üçün Vilayəddin Quliyevə bir də ona görə hörmətim artdı ki, onun babası İsmayıl Əmirqulu oğlu Qaçaq Gülüsüm tərəfindən öldürülməsinə baxmayaraq o, haqqında söhbət açdığımız xalq qəhrəmanı ömrünün ixtiyar çağında olarkən onunla dəfələrlə görüşmüş, xalq qəhrəmanı Qaçaq Gülüsümün həyatını böyük məhəbbətlə qələmə almışdır!

Yeri gəlmişkən, dəfələrlə apardığım söhbətlər zamanı əsərin müəllifi Vilayəddin Quliyevin Azərbaycanımızın, bütün türk dünyasının tarixinə dair olduqca zəngin məlumata malik olmasının, onun tükənməz Vətən sevgisinin də şahidi oldum. Ona müharibə vəziyyətində olan Azərbaycan gəncliyinə hava-su qədər gərəkli bir əsər bəxş etdiyi üçün deməli ancaq bircə sözüm qalır: **Sağ ol, Vilayəddin müəllim, yazdığın əsərin qəhrəmanı** *Qaçaq Gülüsüm deyil,* **Xalq qəhrəmanı Qaçaq Gülüsümdür!** Bu qiymətli əsərinlə sən Azərbaycan qadınlığının qəhrəmanlıq tarixinə bir xalq qəhrəmanı da əlavə etdin!

Yaqub Mahmudov
Əməkdar elm xadimi,
AMEA-nın müxbir üzvü,
Dövlət mükafatı laureatı

19.03.2013

TƏSDİQ EDİRƏM
Azərbaycan MEA
A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun
elmi katibi

1	Qaçaq Gülüsüm və Stalin	1
2	Ön söz AMEA-nın müxbir üzvü Y.M.Mahmudovdan	3
3	Kitabın içindəkilər	5
4	Müəllifdən	9
	I Fəsil	
5	1. Gecə yarısı güllə səsi və erməni quldur dəstəsi	21
6	2. Əmirqulu kişi	43
7	3. On dörd yaşlı Gülüsümün ilk intiqamları	51
8	4. Gülüsümquldur İsmayılın dəstəsinə qoşulur	56
9	5. Gülüsümün quldur İsmayılı öldürməsi	59
10	6. Gülüsüm Maşadı və Qaçaq Yusif ilə gizlənir	63
11	7. Qaçaq "Süleyman" və Əhmədli-Goranboy Qaçaqları	65
	II Fəsil	
12	1. Qaçaq "Süleyman" Təbrizə keçir	69
13	2. Qaçaq Kərəm "Süleyman"ı ölümdən xilas edir	71
14	3.Qaçaq "Süleyman" Təbriz rəislərini güllələyir	73
15	4.Kərəm "Süleymanı" yenidən xilas edir	77
16	5.Qaçaq Kərəm "Süleymanı" Türkiyəyə yola salır	82
17	6. Gülüsüm qaçaq dostları ilə Vətənə gəlir	86
18	7.Gülüsümün Tiflisdə Kobanı axtarması	89
19	8.Qaçaq Gülüsüm və "Naxırçı"lı dəllək Əsgər	91
20	9.Qaçaq Gülüsüm və Qazaxlı İsmayıl	96
21	10.Gülüsüm Çardaxfeldəki daşnakları məhv edir	99
22	11.Gülüsüm on dörd kazakı öldürüb, birini buraxır	101
23	12.Gülüsüm qardaşı qatilini öldürür	106
24	13.Gülüsüm gəlininin qatili ermənini öldürür	109
25	14.Gülüsümilə dörd gəlini	111
	III Fəsil.	
26	1.Qaçaq Gülüsüm və Kobanın (Stalinin) Təbriz görüşü	112
27	2.Qaçaq Gülüsümün Kobanı həbsdən qaçırması	127
28	3.Stalinin Bağırovla Gülüsüm haqqında söhbəti	129
29	4.Stalin Gülüsümün oğullarını cəbhəyə göndərir	136
30	5.Stalin Gülüsümün oğlunu ikinci dəfə xilas edir	139
	IV Fəsil	
31	1.Qaçaq Gülüsümün atama məsləhəti	141
32	2.Qaçaq Gülüsümün atamdan halallıq istəməsi	144
33	3.Qaçaq Gülüsüm məni ölümdən xilas etmişdi	146
34	4. Qaçaq Gülüsüm və Şamxor "Troykası"	147
35	5. Ailəmizin məhvinə çalışanlar və onlara qarşı çıxanlar	149
36	6. Ailəlikcə Moskvaya, SSRİ Ali Sovetinə şikayətə getdik	163
37	7. Bu kitabın yaranmasının səbəbkarları haqqında	170
	V Fəsil	
38	Qaçaq Gülüsümün Azərbaycan xalq folklorunda əksi	179

39	1.Ana Zeynəbin bayatısı; 2. Gülüsümün anasından ayrılması	181
40	3.Gülüsümün Goranboydakı hadisəsi	182
41	4.İran səfəri üstündə Yusufun Gülüsümə bir qatar sözü	182
42	5.Gülüsümün Misir xana məktubu	183
43	6.Gülüsümün İran Şahına yalvarışı	183
44	7.Gülüsümün İran Şahına ikinci yalvarışı	184
45	8.Gülüsümün Kərəmə cavab məktubu	184
46	9.Qaçaq Kərəmin Gülüsümə təsəllisi	184
47	10.Gülüsümün Kərəmə cavab naməsi	185
48	11.Gülüsümün Kərəmə ikinci müraciəti	185
49	12.Gülüsüm zindanda	185
50	13.Gülüsüm zindanda xifət çəkir	186
51	14.Gülüsüm Kərəmə dostlarını tanıdır	186
52	15.Gülüsüm Qaçaq Kərəmlə vidalaşır	186
53	16.Gülüsüm Türk Paşasına dostları haqqında	186
54	17.Gülüsüm Naxçıvanlı zəvvara evlərinə namə yazdırır	187
55	18.Qaçaq Gülüsüm Ağrı Dağında	187
56	19.Gülüsümün dostlarına özünü tanıtması	187
57	20. Gədəbəyli Aşıq Səftərin Gülüsümə bəstələdiyi sözlər	188
58	21.Qaçaq Gülüsüm haqqında yazılmış dastan və əsərlər	188
59	22. "Muxtar bəy" dastanındakı təhriflər	193
60	23.Müharibədə atama verilmiş SSRİ Dövlət təltifləri:	196
	Əlavələr	
1	Yusif-İosif-Soso-Koba-Stalin	202
2	Qaçaq Kərəm	224
3	Tiflisdəki inqılabçı sosial-demokratlar	227
4	Qaçaq Gülüsüm-Koba görüşləri	228
5	Dövlət başçılarını rüşvətlə ələ alan ermənilər.	229
6	Azərbaycan BSİ-nin (QPU) rəisi Mixail Petroviç Frinovski	230
7	Gecə yarısı güllə səsi	230
8	Qaçaq Süleyman-Qaçaq Gülüsüm.	232
9	İnsanın əbədiliyi-Təbib Bərzuyun 1500 yaşı	231
10	I Xosrov Ənuşirəvan Şah Adil	234
11	Fırıldaqçı "peyğəmbər" Məzdək	236
12	Hürrəmə Fırıldaqçı "peyğəmbər" Məzdəkin arvadı	236
13	Azərbaycanlı hökmdar Babək (Həsən)	237
14	Qızılbaş Səfəvi dövlətinin şahları	239
15	Azərbaycan İmperatoru Qızılbaş Nadir Şah Əfşar	240
16	Qızılbaş Qacar İmperator Ağaməhəmməd Şah	250
17	Qızılbaş Qacar Şahı Nəsirəddin Şah Qacar	252
18	Qızılbaş Qacar Şahı Müzəffərəddin Şah Qacar	253
19	Rusiyanın İrandakı səfiri Aleksandr Qriboyedov	254
20	Qızılbaş Qacarlar əyalətlərində Babilər hərəkatı	259

21	Qızılbaş Qacarlar əyalətlərində Səttarxan hərəkatı	261
22	Qızılbaş Qacarlar əyalətlərində Xiyabani hərəkatı	264
23	Qızılbaş Qacarlar əyalətləri Azər dövləti-Pişəvəri hərəkatı	265
24	İran Şahı Məhəmməd RzaPəhləvi	269
25	Qarabağ xanıIbrahim-XəlilXan (Qızıbaş-Cavanşir)	271
26	Qızılbaş Qacar İmperatriçəsi Ağabəyim Ağa Cavanşir	271
27	İranın Sabiq Prezidenti Haşiminin Gəncə ziyarəti	276
28	Massaget (Azərbaycanlı Türk) hökmdarı Tomris	276
29	Makedoniyalı İskəndər	280
30	Azərbaycan hökmdarı Nüşabə	281
31	Ağqoyunlu dövlətinin Hökmdarı UzunHəsən	282
32	Azərbaycanın ilk Diplomat qadını Sara (Saray) Xatun	283
33	Qızılbaş Gəncəli Cavad Xan	284
34	Türklərə nifrətini əks etdirən ermənilərdən ikisi	293
35	Bəzi şovinizmlər	296
36	Azərbaycana düşmən kimlər olub?	299
37	MKİ (Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsi)-də olan daşnak idarəsi	321
38	Erməni təcavüzünün qurbanları	322
39	Azərbaycan və Anadolu Türklərinin, kürdlərin soyqırımı	331
40	Erməni terror təşkilatları	335
41	Bitlisdə daşnak-erməni terroru	364
42	Erməni saxtakarlıqlarını darma-dağın edən dünya mötəbərləri	367
43	Daşnakları dəstəkləyən milis pəisi Baxış Mehtiyev	372
44	Tatar-Monqol istilalarından	379
45	Rusiya imperiyası dövründə bizə "tatar" deyiblər	381
46	Rusiya İmperatoru I Pyotr	382
47	Rusiya imperatorları I, II və III Aleksandrlar	386
48	Rus Knyazı Vasiliy Lvoviç Veliçko	390
49	SSRİ Qəhrəmanı İvan Eliseeviç Sambuk	391
50	Azərbaycan DTK-nin sədri Aleksandr Vasilyeviç Kardaşov	393
51	SSRİ-nin DTK-nin sədri Vladimir Efimoviç Semiçastnı	393
52	SSRİ-nin Dövlət katibi Mixail Profiryeviç Georqadze	394
53	SSRİ Ali Məhkəməsi Sədri Aleksandr Fyodoroviç Qorkin	395
54	Rusiya Qəhrəmanı Fərman Qurban oğlu Salmanov	395
55	Pavel Çiçiyanov (Sisianov)	400
56	SSRİ-nin dağılmasının əsasını qoyan Nikita Xruşov	403
57	İblis damğalı-"666" insan Mixail Qorbaçov	408
58	Kartli-Kaxetiya çarları Teymuraz və II İrakli	418
59	Dahi Gürcü Knyazı İlya Qriqoryeviç Çavçavadze	420
60	Osmanlı İmperatoru Sultan Süleyman Qanuni	421
61	Azərbaycanı və Türkiyəni xilas edən Türk sərkərdələri	422
62	Azərbaycanı və Türkiyəni xilas etmiş Nəriman Nərimanov	440

63	Azərbaycan Hökumətinin başçısı Fətəli Xan Xoyski	450
64	Zamanların Böyük Azərbaycançısı Heydər Əliyev	453
65	Azərbaycan Generalı Tərlan bəy Abdulla oğlu Əlyarbəyov	468
66	Azər TAC-ın sədri Şamil Məhəmməd oğlu Şahməmmədov	475
67	Azərbaycan qəhrəmanı Bağırov MirCəfər MirAbbas oğlu	477
68	Nadim Hüseyin oğlu Qazıbəyov	487
69	Tofiq Şəfayət oğlu Mehdiyev	494
70	SSRİ-nin Əməkdar milis işçisi Ələsgər Məhəmməd oğlu Əliyev	503
71	Rusiyanın fəxri vətəndaşı Seyran Hacı oğlu Rəhimov	507
72	Qaçaq Gülüsüm atamdan halallıq istədi	516
73	Güllələnmədən qurtulmuş ömür, İbrahim Quliyev	532
74	Şəmkir-Anenfeld-Anino-Şamxor-Şəmkir	532
75	Azərbaycanda çıxan əsil qızıllardan-Gədəbəy mis mədənləri	534
76	Bədirbəylilər	538
77	Rüstəm Bayraməli oğlu Rüstəmzadə	540
78	"Yeddi Dastan"kitabı	541
79	Nadir Ocaqqulu oğlu Süleymanov	542
80	Sərxan Musa oğlu Sadıxov	543
81	İmam Şeyx Məhəmməd Şamil	546
82	Akademik Yaqub Mikayıl oğlu Mahmudov	554
83	Tarix elmləri doktoru Xeyirbəy Sabir oğlu Qasımov	556
84	Atamın ölümdən xilas olmasında iştirak edib indi sağ qalanlar	562
85	Azərbaycan SSR Ali Sovetinin sədrlərindən Nəzər Heydərov	563
86	ÇapayƏli oğlu Sultanov	565
87	Bihuşdarı (Həşiş)	568
88	Mübariz Qurban oğlu Mənsimov	569
89	Dahi İosif Stalinin ailəsi haqqında	572
90	Qaçaq Gülüsümün ailəsi haqqında	573
91	Çar vaxtı Şimali Azərbaycanda erməni terrorlarından	576
92	1967-1994-cü illər ərazilərimizdə törətdilmiş erməni terroru	580
93	Son 100 ildə kapitalizm dəstəyi ilə torpağımızın erməni işğalı	581
94	Azərbaycan türklərinin deportasiyası haqqında	584
95	Son söz	587
96	Müəllif Vilayəddin İbrahim oğlu Quliyev haqqında	589
97	Atamın Böyük Vətən Müharibəsində aldığı mükafatlar	590
98	Belarusiya Böyük Vətən Müharibəsi Muzeyi məni təbrik edir	637
99	Stalinin, Çiçerinə mənfur ermənilər haqqında məktubu	647
100	AMEA-na müraciət məktubum	648
101	AMEA müxbir üzvü Yaqub Mikayıl oğlu Mahmudovun rəyi	652
102	Polis polkovniki Ələsgər Məhəmməd oğlu Əliyevin rəyi	653
103	AMEA-nın alimləri tərəfindən verilmiş rəylər	661
104	Şəkillər	667
		681

Müəllifdən

"Qaçaq Gülüsümvə Stalin" adlı ensklopedik tarixi faktlarla yazılmış bu əsər, AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutu tərəfindən yüksək rəy ilə təsdiqlənərək "Tarixi-publisistik" əsər adını almış və Azərbaycanda yaşayan 9 milyonluq soydaşlarımızın düzgün mariflənidirilməsi üçün Dövlət dilində latın əlifbası ilə nəşr edilərək xalqımızın istifadəsinə verilmişdir.

Azərbaycan dilində bizə gəlib çatmış ilk yazılı abidələrimiz ərəb əlifbası ilə yazılmışdır. Tarixdə 26 Dövləti olmuş, hazırda 60 milyonluq Azərbaycan xalqının dünyada məskunlaşan sələfləri uzun əsrlər boyu ərəb, fars, latın və kirilcə yazılmış ədəbiyatdan istifadə etdiyini, hələ də müəyyən üzrlü səbəblərdən latın əlifbasında oxuyub-yazmağı öyrənməsini gecikdirən bir çox vətəndaşlarımızın və xaricdə yaşayan soydaşlarımızın qərəzsiz və düzgün maariflənməsi üçün, hələlik bu əsəri kiril əlifbasına keçirərək oxunulmasını təmin etmişəm. Əsərin rus və türkcəyə, başqa xalqların dilində tərcümə edilməsində də marağım vardır.

Avropanın hər yerində, o cümlədən Litvada, Latviya də Estoniyada, Amerikada, Avstraliyada, Həbəşistan və ərəb ölkələrindən başqabütün Afrikada, Asiyanın bir neçə ölkəsində, Dövlət sənədləri və yazılı ədəbiyyatları latın əlifbası ilə işlənilir. Kiril əlifbası ilə isə, Rusiya, Ukrayna, Belarusiya, Bolqariya, keçmiş Yuqoslaviyanın bir hissəsi, indiki MDB dövlətlərinin əksəriyyətində hazırda da öz ana dillərində Dövlət sənədləri və yazılı ədəbiyyatlarındaişlənilir. Rusiya (142 milyon), MDB (140 miljon) və MDB dövlətlərində yaşayan (Azərbaycanlılar hər il həmin ölkələrə miqrant qismində gedənlərlə bərabər hazırda-4,2milyon nəfəri keçmişdir-V.Q.) həmvətənlərin düzgün mariflənməsinə kömək üçün, Dövlət dilində latın əlifbasında yazılmış bu əsərin, kiril əlifbası ilə də yazılmış variantını təqdim etməyimə görə oxucunun məmun olacağına inanıram.

XIX əsrin son rübündə Şimali Azərbaycanda kəndli hərəkatının ən geniş yayılmış forması qaçaqçılıq idi. Ədalətsizliyin hökm sürdüyü Rusiyada qaçaqlara "xalq qisasçıları" deyirdilər. Qaçaq Gülüsüm Əmirqulu qızı da belə qaçaqlardan olmuşdur. O, 1863-cü ildə Yelizavetpol quberniyasının Qazax qəzası Şamxor mahalının Sərxan kəndində anadan olmuşdur. O, 98 illik ömrünün 38 ilini, qadın ola-ola kişi geyimində yaşayaraq möhtəşəm bir həyat sürmüş, 22 il ərzində "Qaçaq Süleyman" adı altında Qafqazda, İran və Türkiyədə yalnız işğalçılara, məmurlara, pristavlara, bəylərə və xanlara qarşı deyil, əhalini çapıb talayan harınlaşmış hayk-erməni daşnaklarına, yerli azğın qaçaqlara və quldurlara qarşı amansız mübarizə aparmışdır. Gülüsüm Əmirqulu qızı hüququ tapdalananların, kasıbların, məzlum qadınların tərəfində olduğuna görə, uzun müddət Rusiya hakimiyyəti təqibindən qaçaq düşmüş, bir neçə il İranda və Türkiyədə yaşamış, şərəfli ömür sürmüş, Qaçaq Süleyman adı ilə qaçaq dəstəsinə başçılıq etmişdir. Bu kitabda mərdlik və qisasçılıq rəmzinə çevrilmiş qəhrəman azərbaycan qadınlarından birinin Qaçaq Gülüsümün, həyatında baş vermiş bir sıra məlumatlar və hadisələr öz əksini tapmışdır. Dövlətimizin və xalqımızın azadlığının və ləyaqətinin qorunması naminə Qaçaq Gülüsümün həyatının öyrənilməsi, amansız düşmənə nifrət duyğusunun aşılanması, əsrlər boyu zəbt edilmiş Vətən torpaqlarının geri qaytarılması baxımından çox önəmlidir.